

MemoriiJurnale

Dan C. Mihăilescu este critic și istoric literar. A fost cercetător la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” și a editat suplimentul cultural *Litere, arte & idei* de la *Cotidianul*. Obține Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor pentru volumul *Perspective eminesciene*. A publicat 16 volume de eseuri (printre care *Stângăcii de dreapta, Îndreptări de stânga*, ciclul *Viața literară, Despre omul din scrisori. Mihai Eminescu*), a tradus din Jean-François Revel, Eugène Ionesco, Emmanuel Todd, Vladimir Bukovski ș.a., a deținut rubrici în revistele *Luceafărul*, *Transilvania*, 22, *Idei în dialog*, *România literară*, *Ziarul de duminică*, *Dilema veche*, precum și în *Evenimentul zilei* și *Jurnalul Național*. Din anul 2000 este realizatorul emisiunii *Omul care aduce cartea*, la ProTV. Printre preocupările sale constante se află literatura memorialistică și epistolară. Cea mai recentă carte a sa este *I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii: Despre eul din scrisori* (Humanitas, 2012).

DAN C. MIHĂILESCU

Ce mi se-ntâmplă

Jurnal pieziș

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Lidia Bodea
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Elena Dornescu
DTP: Corina Roncea

Tipărit la Fedprint

© HUMANITAS, 2012

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MIHĂILESCU, DAN C.

Ce mi se-ntâmplă: jurnal pieziș / Dan C. Mihăilescu – București:
Humanitas, 2012
ISBN 978-973-50-3765-9
821.135.1-94

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

ÎN CHIP DE PROLOG
Privilegiul bătrâneții

Ce-i drept, trebuie să ai 50-60 de ani și să-ți fi pus numele pe un număr de cărți ca să fii onorat în ditamai *Dilema veche* cu o rubrică precum aceasta, semn de dulce trufie, orice s-ar zice. Aferim!

Adicătelea cum „Ce mi se-ntâmplă“?! Te propui dumneata ca filtru, ca medium al realității, un soi de lămâie care se stoarce singură, fără ulei (sper că nu și fără sare), peste salata prezentului valah? Cine, ce, cât și la ce bun te creditează? De ce să merg eu, Cititor, pe propunerile, numele, titlurile, evenimentele, lecturile sau spectacolele pe care le prezinți matale? Ce te face ascultabil, lizibil, urmăribil și, Doamne ferește, infailibil? Cine-mi ești, de te-avânți să surfilezi înconjurătorul, să selectezi chestii vrednice sau nemernice din peisaj și să mi te dai de exemplu!?

Corect. Iar în „buna“ tradiție a generației nașpa de azi voi răspunde: „I’m nobody but me!“ Un om care a scris în *Dilema* zeci de articole, începând cu nr. 2. Unul care stă bine, adică *senin*, între Eminescu și Caragiale, Mihail Sebastian și N. Steinhardt, Bach și Beatles, Albinoni și Leonard Cohen, Humanitas și Polirom, Zavaidoc și Led Zeppelin, Cristian Vasile și Deep Purple, ori între Hurezi, Benares, Alhambra și goticul manuelin. Între nastratinismul balcanic, domul din Köln, Amos Oz, Marguerite

Yourcenar, Ernst Jünger, Pascal, Filocalia, Soljenițin, culele de la Măldărești și miniaturile stradale din Obidos.

Unul care s-a săturat de cuantificarea calmă, iresponsabilă, sinucigașă a răului românesc de mai bine de-un veac încoace și care tânjește după un strop de normalitate, elan nădărditor și lumină interioară. Care e obosit aproape letal de mania românilor de a-și inventaria masochist viciile, nenorocul, damnările și fatalismul, a-și etala nimicnicia, netrebnicia, nihilismul, delirul de grandoare paralel cu complexe slugărnicești de inferioritate. Și care nu înțelege de ce invariabil urlăm demențial că n-avem (și nu suntem buni de) nimic, pentru a distruge numaidecât orice se construiește!

Unul care, de 20 de ani încoace, trece pe răboj cu un calm halucinant tot ce ține de familiarizarea noastră cu dezastrul: mineriadele, cretinizarea maselor, exodul valorilor, tabloidizarea presei, analfabetismul moral, manelizarea partidelor, mizerabilismul artistic, exterminarea patrimoniului, misofilia, fărădelegea ca lege, mafiotlâcul neomedieval, pecinginea mârânăiei, grobianismului, calibanismului ș.a.m.d.

Unul care are nostalgia rânduiei ante și interbelice, care nu crede în sloganele de tipul „good news – no news” sau „it bleeds – it leeds”, căutând exasperat modéle umane luminoase, armonie și nu dizarmonie, frumusețe, și nu urâciune, puritate, și nu mizerie. Liniște, și nu urlet, inefabile arome proaspete, și nu sufocante exalații de vidanjă. Spune-ți-(m)i cum vreți: reacționar, paseist șerbetizat, sămănătorist, neointerbelic... N-are-a face!

Nu vă asigur decât de un singur lucru: de buna mea credință. Una care vrea să scrie săptămânal aici aproape

exclusiv *de bine*, pescuind din apele tulburi ale prezentului firescul, frăgezimea, altruismul, seninătatea, pilduitorul. Nu mizantropia, devianța, alterarea, rugina spirituală și cangrena etică. Mi se întâmplă, ca zilele trecute, să fiu încântat de prezența lui Liviu Ciulei la emisiunea lui Patapievici, sau de prezența Sânzianei Pop la „Profesioniștii” Eugeniei Vodă? Voi scrie aici. Mă convinge o carte, mă farmecă un spectacol, forfotesc în culisele festivalului de la Sibiu, lucrez în juriul UNITER, surfilez strategii în boardul Fundației Soros, mă întâlnesc cu adolescenții de la liceul X? Descopăr un autor, un redactor de la radio sau un bancher gata de mecenat? Mă ucide un film, mă scandalizează o polemică sau vreau să veștejesc o mentalitate? Voi scrie aici.

Realitatea socio-culturală filtrată săptămânal prin firea, așteptările, prejudecățile, opțiunile, refuzurile și revelațiile unui maniac al coincidenței contrariilor: cioranian noicist, caraglioeminescian, sceptic euforic, naționalist eurocentric, sangvino-melancolic.

Pe scurt: sănătoși să fim!

✱

Acesta era textul de deschidere a rubricii „Ce mi se-n-tâmplă” din *Dilema veche*, 8 aprilie 2010. O boierească găzduire pentru care îi rămân dator (o dată mai mult) lui Andrei Pleșu. Și o colaborare de perfectă civilitate (plus veche amicitie) cu Mircea Vasilescu.

Cât a durat, când și cu ce gânduri am plecat, vă invit să vedeți în nota „epilogului” (*Șir de plecări*) de la p. 221.

Dan C. Mihăilescu, septembrie 2012

Ce mi se-ntâmplă

Jurnal pieziș

La depresia generală

Adevărul e că m-am cam săturat de ironii piezișe, ricănări caustice, șarje cvasiamicale, bobârnace și palme în cap de la mai toată lumea cu care intru în contact.

Oriunde mă duc, încerc să fiu și să fac așa cum m-a învățat maică-mea, adică să arăt lumii o față de sărbătoare, în christica, pascaliana idee a lui „à chaque jour suffit sa peine“ („ajungă zilei răutatea ei“). Prea e multă jale la vedere ca să mai adaugi și tu ceva la haznaua depresiei generale. Șomer fiind de șapte ani, făcând numai ce-mi trece prin minte, depinzând numai de Dumnezeu și soție, neavând șefi, subalterni, condică de prezență, obligații de țățăr, umilințe financiare ori dulci corvezi de bunic, și nedorind nimic din cele invidiate de mai toată noua lume bună (burse în străinătate, vilă, mașină 4x4, amantlâcuri șocante, concedii de fițe, lecții de tangou argentinian, restaurante bio ș.a.m.d.), deambulez toată ziua în diverse medii artistice, unde inventariez nevrozele, angoasele, dezabuzările, debusolările care ne copleșesc existența. Șucărul, sictirul, lehamitea, miserupismul. Falimente, licențieri, reduceri de lefuri și personal, senzații acute de ratare, conștiință a inutilității profesionale, divorțuri, tensiuni ireductibile între părinți și copii, eșuări în narcomanie. Deprimism, catastrofism, *tout est foutu*, bătrâne, la

dracu' toate alea, băga-mi-aș. Dă-i în mă-sa pe toți, că toți mint și fură. La ce bun? m-am săturat, nu mai cred în nimic, țară de rahat, toți ăia buni au plecat și pleacă. Se-alege praful de tot – deci vechea lege a lui Trahanache junior: „o societate fără moral și fără prințipuri va să zică că nu le are“.

Cam aici am rămas.

„De unde vitalitatea asta dementă a ta, optimismul ăsta neghiob?“ mă chestionează amicii, mai ales că toți mă știu de cioranian ireductibil, vrednic atlet al deznădejdiei, pentru care cea mai mică fărâmbă de progres nu e decât un „*élan vers le pire*“.

Ei bine, să vă spun.

Pe de o parte, de la conștiința nesmintită a faptului că mass-media e pusă să ne arate numai apocalipticul. Cum te smulgi un milimetru din ecranul televizorului – unde te răpun de zece ori pe minut morțile, viciile, violările, decapitățile, incendiile, codurile galbene, portocalii și roșii, malpraxisul medical, copiii abuzați, topoarele, înjunghierile, inundațiile, spânzurații și faptul că România e campioana maladiilor în Europa –, dai numai decît de normalitate, eficiență, eleganță, inteligență sobră, elitarism profitabil, bun simț mercantil, subtilitate și rafinament, de seninătate, moralitate, minți luminate și suflète de aur.

De cealaltă parte, întîlnirile cu cititorii, liceeni și studenți, pe care le-am avut în ultimii doi, trei ani mi-au retezat pesimismul, mi-au tufliț cinismul și cenzurat amarul. La liceele *Eminescu* din Călărași, *Unirea* din Focșani, *Bacovia* din Bacău, *Lahovary* din Rm. Vâlcea, *Jean Monnet* și *I. L. Caragiale* din București, *Gh. Lazăr* din Sibiu, la librăriile Humanitas din Timișoara, Sibiu, București, la

întâlnirea cu liceenii din cadrul programului „Mind the Book“, la librăria Cărturești, cu studenții bucureșteni de la Filologie, Relații Internaționale și Istorie, cu profesorii și doctoranzii de la filologia craioveană ș.a., scepticismul meu s-a dezumflat irepresibil în fața amfiteatrelor pline cu tineri binevoitori, sănătoși, ambițioși, motivați. Adică hăt departe de prejudecățile mele, care-i vedeau exclusiv ca narcomani, misologi, imorali și orfani sufletește. Ajuns la întâlnirile cu ei resemnat, acrit și acuzator, am avut copleșitoarea surpriză să-i văd ahtiați de lectură, fermecător de familiari nu doar cu Salinger, Sarah Kane, Amélie Nothomb, Veterany sau Houellebecq, dar și cu Eliade, Jünger, Cărtărescu, Yourcenar, Hesse, Cioran, Efrem Sirul, Makine sau Zadie Smith! Familiari ai teatrului, anticariatelor și bisericii, cunoscători de *Pateric* și *Filocalie*, de Huntington, Revel și Noica, dar și deschiși către budism, slow food, Ada Milea, Răzvan Mazilu, dornici să vorbim de arhitectura culelor oltenești, Ion Mincu sau melcul lui Antim Ivireanu.

Am vorbit uneori și câte trei ceasuri fără pauză: despre relația globalism-naționalism, despre criterionism, pansexualism, suprealism și paseism, am făcut ateliere sui-generis de traduceri (întrebându-ne dacă româna are limbaj porno sau nu), despre lectură ca formare spirituală, bovarism, evazionism, dulce inutilitate sau, dimpotrivă, ca suită de răspunsuri la tot ce ține de deficitul sufletesc al postmodernității, despre actualitatea lui Eminescu, „adolescentul miop“, virilizarea feminității și efeminarea masculinității la teenagerii de azi, despre nevoia de frumusețe și armonie într-o lume a urâtului, sarcasmului și dizarmoniei...

Sigur că am dat și de indiferență, snobism, aroganță, incultură, provocări („mie-mi place Hitler!“ mi-a declarat

un tânăr acneic sibian, care nici măcar nu auzise de *Mein Kampf*!), însă covârșitoare au fost amalgamul de cumințenie, responsabilitate, determinare, convingerea că numai inteligența te salvează, setea de moralitate, profesionalism și eficiență.

Plus – ei da! – dorul de ducă. Oriunde – numai în România nu.

Dar asta nu e deloc vina lor, ci numai a noastră!

27 mai 2010

Săptămâna florentină

La turismul cultural am ajuns târziu. După ce am trecut de 50 de ani. Până atunci, tot ce era timp liber se asocia, compensator, pentru noi – oameni care-și câștigau *cultural* existența –, exclusiv *cu natura*, cu fervorile senzoriale și setea de urcuș în aerul tare al înălțimilor. Lipsit de organ pentru mare și film, fanatic al muntelui și teatrului, detestând dezrădăcinarea și venerând rânduiala rurală, am ajuns cu greu să prefer cutreierul sclifosit prin cele străinătăți unei suave ațipeli de amiază în fânul de pe Măgura Vâlcii, unei serafice partide de pescuit, vreunei năprasnice coborâri prin Valea Cerbului, unei cățărări făgărășene, ori unei sfătuirii de taină cu Ioachim, Ștefan și Matei, cei dintâi mesteceni plantați pe dealul casei de la țară.

Dar uite că totul se răzbună și, de la un timp, observ că ne încumetăm tot mai abitir, înhămați la ghidul turistic, să hălăduim prin muzee europene, prin catedrale, provincii și cartiere pitorești, de-a lungul Senei și Vltavei, pe Tejo, Main și Arno (Tania și pe Tamisa), colecționând cu excitație juvenilă informații năstrușnice, imagini hipnotice, senzații nebănuite, alături de cogitațiuni savante, fie și la botul calului.

Și – Doamne! – ce bine mi-a prins pe patul de spital derularea obsesivă, anesteziantă și vindecătoare cât cuprinde

a stop-cadrelor herborizate cu grijă benedictină la cutiuța cu nostalgii!

Muzeul jucăriilor din Praga și al trăsurilor din Lisabona. Fadoul din cârciumele Alfamei. Liniștea disciplinată din banlieurile Genevei. Forfota pestriță de pe Podul Rialto. Nostalgia turnului Belem, stâncile aspre de la Cabo da Roca, divina absență a tavanului de la Batalha și dulceața goticului manuelin. Strahovul, Mala Strana, Place des Vosges, scârțâitul melancolic al treptelor în Casa Goethe din Frankfurt. Refluxul magnific de la Boulogne sur Mer. Străduțele insomniilor cioraniene din Sibiu și Rășinari. Cerul de la Sf. Gheorghe-Deltă, literalmente acoperit de aripile pelicanilor și berzelor. Răceala emfatică, geometric-agasantă, a Vienei față de liniștea feciorelnică a Hurezilor și clopotele copleșitoare ale Putnei. Urâciunea ploioasă din Bruxelles, magia carnalescă a Veneției, orgoliul pieptos dar steril al Budapestei, calvadosul rece sirotat în Piața din Lille și buna răceală a pereților catedralei din Cisnădioara. Negritudinea angoasantă, pe cât de amenințătoare, pe atât de excitantă, din *marché au puces*-urile pariziene. Reveriile resemnate din Vyšehrad și Place du Tertre, din Coimbra, Sighișoara, și Jardin du Luxembourg... Toate îmi valsau narcotic pe sub pleoapele închise de frică, în rezerva de la Urgență, înaintea operației și-a săptămânilor de penitență, avid căptușite în convingerea că măcar ele o să dispară odată cu mine, precum bietele animăluțe îngropate de vii în mormintele faraonilor.

Așa se face că, anul ăsta, în loc să-mi năpăstuiesc soția la aniversară cu aceleași cadouri domestice din ultimul sfert de veac – textile, cosmetice, bibliofilie, bucătăriceli,

grădinărie, giumbușlucuri fals-joviale și alte consumabile afaniste –, am recurs la varianta masculin-boierească, grea ca un ghiul, strălucitoare și arătoasă ca un câmp heraldic din meciul ghelfilor cu ghibelinii: o săptămână de Florența (pardon, Firenze), bașca Siena și Pisa, cu cămăruța la zece pași de Piazza della Signoria.

Prea ne vorbise toată lumea de soarele dulce al Toscanei, de ținutul Chiantiului, al Medicilor, al lui Dante, Machiavelli și-al Sfântului Francisc, al lui Vasari, Brunelleschi, Donatello, de faptul că „abia ajuns acolo vei înțelege cât ne-au malformat manualele de istorie comuniste și că, prin urmare, Evul Mediu n-a fost nici pe departe așa de întunecat și nici Renașterea așa de luminos-inocentă precum o declară dumnealor, cu vinovatul tezism al făcătorilor de marionete“.

Drept pentru care am umblat feeric-holbați câte opt ore pe zi, de ne-au intrat picioarele în gât, de la Dom, Baptistერი și Campanila lui Giotto (cu toate sutele de trepte religioase urcate) până la splendoarea benedictină de la San Miniato, trecând prin San Marco, Santa Croce, San Lorenzo, Santa Maria Novella și Orsanmichele, prin ziua de Pitti și Boboli, ziua de Uffizi și dimineața tulburătorului tangaj din turnul din Pisa (unde, tot urcând, parcă valsam pe valuri cu căpitanul Ahab după Moby Dick), pe la mormintele lui Machiavelli, Galileo Galilei, Michelangelo, Savonarola, Rossini, Alfieri, Foscolo, cu tot cu jerpelirea oficială care este Palazzo Vecchio, dar și cu închipuirile blazionate de pe Via di Maggio, kitsch-ul aurit de pe Ponte del Vecchio, plăcile memoriale „Elisabeta“ Browning, Andrei Tarkovski sau Robert James Lowell, oscilând între

pictura lui Filippo Lippi și-o *bistecca alla fiorentina*, între Botticelli, Cimabue, Leonardo, Ghirlandaio și-o porție de *spaghetti alla carbonara*, între minunatul Fra Beata Angelico, cavoul familiei Franco Zeffirelli de la San Miniato și-o *pizza 4 formaggi*.

Nimic mai străin de firea mea decât mania pensionarului birocratico-vampirizant, care-a adunat toată viața bani pentru a-și bifa scrupulos în carnețel, înainte de apoplexie, vedetele istorice, arhitecturale și estetice ale Europei, Americii sau Asiei. Eurocentric fascinat de umanitate, antropologie și etnopsihologie, am luat întotdeauna călătoria prin trecut ca un travesti al coborârii în prezent, astfel încât, pentru mine, fiecare trecere *dincolo* devine o petrecere *dincoace*.

Cum se întâmplă asta – o să vedeți săptămâna viitoare.

17 iunie 2010

Sentimentul turistic al existenței

Scriam aici săptămâna trecută despre intervalul 2–9 iunie petrecut la Florența și recunoșteam că – feeric de la natură, sceptic hedonist, plin de dulcea lehamite levantină, tradiționalist eurocentric și naționalist luminat – eu nu am nimic din febra turistică omnidevoratoare de tip japonez, ahotnic fiind deopotrivă de natură și cultură, de asprimile perenității și dulceața efemerului. De reverii fabuloase, paseism ecumenic și romantism bibliografic, dar și de observația etnopsihologică intensă și acidă, cu bogată bârfire sociologică.

Extazul plimbărilor cu Tania, în care facem infinite presupuneri despre cuplurile care ne ies în cale, căroră le prefirăm specificul profesional, afectiv, etnic, religios, le comentăm vestimentația, gesticulația, statutul social, jubi-lațiile secrete, frustrările, complexele și iluziile compensatorii, nu este egalat decât de mania contemplativă (un colț de stâncă sau un Rembrandt, un corb rotindu-se în tăcerea văzduhului, o cascadă vivaldiană, un luminiș de Bach cu Glen Gould, un detaliu marmorean de Donatello, platanii din Lisboa, melcul de la Antim, trandafirii de la Cozia, străduțele din Siena, „stânca lui Franz Joseph“ de la Stâna Regală, șoimii vânători de la castelul Karlstein ș.a.m.d.) și fervoarea glosatorie cu care comparăm

Cuprins

În chip de prolog: *Privilegiul bătrâneții* / 5

CE MI SE-NTÂMPLĂ

La depresia generală / 11

Săptămâna florentină / 15

Sentimentul turistic al existenței / 19

Ascuțirea simțurilor în vară / 23

Mici lecții de optimism estival / 27

Pentru un album cu Sinaia culturală / 31

Deznădejdea ca ultim refugiu / 35

Nevinovată plângere de milă / 39

Viața la nișă / 43

Case literare din București / 47

La urbanismul hărtănit, hărțuit și neiubit / 51

„Împreună“. Ce utopic sună asta în românește! / 55

Fără voia mea, despre Adrian Păunescu / 59

O surprinzătoare jubilație cultural-comunitară / 64

Să dăm și trecutului un viitor! / 69

Două inconștiențe. Una dulce, alta amară / 74

Gazetăria și (nu sau!) lumea specialiștilor / 79

Rătăcind prin Bellu, cu Paul Filip / 84

O anumită calitate a tristeții / 89

Din feeriile juneții: „Metronom“-ul lui Cornel Chiriac / 94

Leacuri pentru pesimism /	99
„Feminitatea în biografia literaturii române“ /	104
Caligrafie, calofilie, kalokagathie (iaca poznă) /	109
Vermeer și surâsurile de pe bicicletă /	114
Unde ești acasă: înăuntru, sau afară? /	118
Dimineață cu	112 / 123
Cu alți ochi spre interbelic /	128
Elogiu buclei, sau rostul studiilor de etapă /	133
Cu <i>Dilema</i> la Alba Iulia /	138
Nenoroc la statui /	143
Ce bine că n-am douăzeci de ani! /	148
Am fost educați să ne săpăm singuri groapa /	153
Umilire și indignare la Operă /	158
Cum ne ducem când ne ducem /	163
Mici reverii editoriale /	169
La dulcea vampirizare /	174
Amintiri cu blană, vânătoare și somn /	180
Omul-punte și puterea de a admira /	185
Unde m-am văzut și nu m-am crezut /	190
Cultura bogăției și orgoliul sărăciei /	195
Demonizarea bogăției, triumful mârlnăiei /	200
Încruntări benefice dinspre arhitectură /	205
Știința de-a găti, arta de-a mânca. Și viceversa /	210
Reverii eufonice /	215
Epilog: <i>Șir de plecări</i> /	221